

Ekološka etika i ekološka svijest

-Dan planete Zemlje-

Prof. dr.Muhamed Omerović,Ekološka pedagogija
-NVO ZA ZAŠTITU OKOLIŠA- EKO-ZELENI TK
-Filozofski fakultet u Tuzli

Razvoj ekološke svijesti i ekološke pismenosti
- uvjet za očuvanje i unaprjeđenje kvaliteta okoliša

“Čovjek pripada prirodi, a ne priroda čovjeku.
Prirodu nismo naslijedili od naših predaka,
nego smo je posudili od naših unuka.”

Albert Einstein

Vratimo se prirodi-Ruso

Šta su rekli?

- ***“Pustinju ne možemo izmijeniti odjednom, ali možemo započeti s malom oazom”.***

Fill Bosmans

- *“Ako misliš dan unaprijed, najedi se.*
- *Ako misliš godinu unaprijed, posadi drvo.*
- *Ako misliš sto godina unaprijed, obrazuj djecu”.*

n.p.

Ekologizmi

- ,‘Rijeke ne treba čuvati od ljudi već učiti ljude da vole i poštuju rijeke“.
- ,‘Prava istina o šumi će se saznati tek onda kada ih sasvim nestane sa lica Zemlje“
- Zaštita okoliša;pedagoški,psihološki,socijalni,tehnički aspekt
- Uticaj antroposa okoliš –Homo sapiens(homo industrialis)
- Klimatske promjene
- Ugovor s prirodom

DAN PLANETE ZEMLJE 22.APRIL

U januaru 1970. američki senator i ekološki aktivista Gaylord Nelson odlučuje da se nacionalna obuka o životnoj sredini zove Dan Zemlje i da se održava 22. aprila.

U dobu političkog aktivizma i studentskih protesta Dan Zemlje privlači mnoge reportere koji o tome izvještavaju.

Senator Nelson prepušta organizaciju studentima i izabira Denis Hayesa za koordinatora.

Mnogi građani se priključuju i Dan Zemlje kao „praznik“ postaje veoma uspješan u Sjedinjenim Američkim Državama.

Uz to senator Nelson proklamira 1971. treću sedmicu u aprilu kao „Sedmicu Zemlje“, koja postaje nacionalni događaj. U sjenci Dana Zemlje 1971. američki kongres usvaja većinu zakona za zaštitu životne sredine.

Kasnije dolazi Štokholm 1972(prva konferencija o okolišu).

Ovogodišnji moto/slogan u svijetu Dana planete Zemlje jeste posvećen problemu plastike;

„PLANETA PROTIV PLASTIKE“

Dan planete Zemlje obilježava se 22. aprila svake godine u cilju podizanja svijesti svjetske populacije o problemima vezanim za globalno onečišćenje okoliša, ali i pronalaska najboljih rješenja za njegovu zaštitu. Iako je ideja obilježavanja Dana planete Zemlje prvi put predstavljena 1969. godine, službeno se obilježava od 1992. kada je na Konferenciji Ujedinjenih naroda (UN) o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru usklađen dugoročni program za promoviranje održivog razvoja.

Danas se obilježava u 190 zemalja svijeta, uz značajan angažman udruga za zaštitu okoliša i prirode.

Pitanja etike- ODGOVORIMO NA PITANJA?

- Jesmo li zadovoljni za higijenom okoliša?
- Kakav nam je kvalitet zraka?
- Imamo li dovoljno pitke vode?
- Gdje nestadoše šume(besplatni donatori kisika) i njeni stanovnici?
- Kakve nam rijeke/vode teku pored nas(gdje su riječni rakovi indikatori čistoće vode i gdje je ukupan biodiverzitet)?
- Kakv status imaju naše rijeke(jesu li otpadni kanali ili rijeke)-šta je sa riječnim rakovima(indikatori čistoće vode) i ukupnim biodiverziteom u našim rijekama?
- Imamo li dovoljno zelenih površina i drvoreda u gradovima?
- Koliko smo odgovorni prema prirodi?
- **Dali se poštuju ekološki/okolinski zakoni(set zakona)?**
- Jesmo li moralni/etični prema okolišu?
- Šta činimo kao pojedinci da živimo u čistoj i zdravoj okolini?
- Da li su naši školski programi(NPP) dovoljno **zastupljeni sa sadržajima ekološkog odgoja i obrazovanja?**

ŠTA TRAŽE I ŽELE NVO ZA OKOLIŠ-EKOLOŠKE ORGANIZACIJE

- ODRŽIVI RAZVOJ-koncept življenja
- Usklađivanje ekonomskih interesa sa zahtjevima prirode
- **Pomirenje ekonomije i prirode**
- USPOSTAVITI ,MIR“ s prirodom ,uspostava zelene tehnologije,
- **Svako pomjerenje/promjena ,prirodnog u prirodi“**u djelovanju antroposa u radu privrede ,vratiti u prirodno(rekultivacija zemljišta da bude zakonska obaveza)kao što je;podizanje šumskih ekosistema,voćnjaka,sportskih terena,rekreacionih zona i td.
- Struci dati riječ a politici zahtjeve
- Poštivanje Evropske povelje o vodi
- Zaštita endemskih i rijetkih vrsta i crvene liste
- Okolinsko zakonodavstvo na djelu
- Ekološko obrazovanje(permanentna ekološka edukacija)
- **Pošumljavanja goleti i zaštićena područja**(veći procenat u BIH)
- Zeleni gradovi-Olborg povelja
- Alternativni izvori energije

Jedan od najvećih problema za Planetu Zemlju predstavljaju **nekontrolisane emisije ugljičnog dioksida nastale usljed ljudskih aktivnosti, što za posljedicu ima globalno zatopljenje i klimatske promjene. Zagađenje plastičnim otpadom može veoma štetno djelovati na zdravlje ljudi i ekosistema.**

Nastao je "Efekat staklene bašte"

■ **Etika** je naučna disciplina koja proučava ponašanje čovjeka prema čovjeku, društvu te svakom životu koji se nađe u njegovom okruženju.

Ekološka etika se bavi prosuđivanjem svih vrsta ljudskog vladanja prema:

- biotičkim zajednicama;
- ekosistemima;
- biosferi;

-prirodi uopće (jedan od moralnih principa ekološke etike je način kako ljudi obrađuju biljke, postupaju sa životinjama i okolišem koji ih okružuje).

Ekološka etika iskazuje poštovanje prema živim bićima i stvarima u zajednici;

Zašto ekološka etika

- **Etika** se bavi izučavanjem morala i pojmova dobrog i ispravnog.
- *Sistematičan opis moralnih odnosa između ljudskih bića i njihovog prirodnog okruženja koja pretpostavlja da **moralne norme** mogu upravljati **ljudskim ponašanjem u odnosu na prirodnu okolinu prema** čemu ljudi imaju odgovornost koja se posebno naglašava kako se **ljudski postupci i odgovornosti vrednuju.***

Ekološka etika

- **Ekološka etika zasniva se** na uvjerenju da sve što potiče iz prirode (biljke, životinje, voda, zrak/vazduh...) **treba poštovati i čuvati zbog njihove sopstvene vrijednosti**, a ne vezano za korist koju imaju za ljudska bića
- Degradirani prostori zemlje još uvijek postoje i kod nas (trebamo šumske ekosisteme, voćnjake, izletišta, sportske terene) - rekultivacija zemljita
- Ne ponižavati prirodu..
- Ne vrijedjati je..
- Razumijeti prirodu..

Principi ekološke etike:

- 1. Ideja da smo svi sastavni dio našeg okoliša.
- 2. Prepoznavanje i prihvatanje činjenice da naša budućnost ovisi o tome u kojoj mjeri brinemo o našim eko sistemima
- 3. Osjećaj odgovornosti koji nas potiče da djelujemo u korist okoliša.

Kada će početi funkcionirati ekološka etika?

- Ekološka etika početak će funkcionirati kada postupanja neodgovarajuća za okoliš ne budu sankcionirana i zabranjena samo pravno već i moralno.
- Kao što je moralna osuda određenih ekonomskih odnosa bila povijesni signal da su ti odnosi zastarjeli tako je i sveopći revolt protiv degradacije okoliša glasnik povijesne zastarjelosti i neprihvatljivosti određenog načina života, određenih tehnologija, određenog individualnog i kolektivnog ponašanja.

Šta nas očekuje?

- **Današnja civilizacija razvijana je na paradigmi stalnog materijalnog rasta i podsticanja beskrupulozne potrošnje prirodnih resursa.**
- Posljedice su poznate
- Čovječanstvo ulazi u **treći milenijum** sa **globalnim ekološkim problemima**:
 - **oštećenje biosfere i njenih ekosistema,**
 - **demografska eksplozija - do 2040. godine očekuje se 10 milijardi stanovnika,**
 - **globalne promjene klime,**
 - **iscrpljenost prirodnih resursa,**
 - **otpad u nesavladivim količinama,**
 - **oštećenje zdravlja ljudi**
- **ŠTA SE DEŠAVA SA HOMO INDUSTRIALIS(INDUSTRIJSKI ČOVJEK)?**

Održivi razvoj

- **Održivi razvoj** možemo kazati da predstavlja **usaglašavanje** proizvodnje sa **granicama u prirodi** ali na taj način **da ne dođe do njene devastacije** tj. ugrožavanja, zapravo to znači da se **mora ograničiti eksploatacija prirodnih resursa, šuma, minerala, vode**, ruda na **taj način da ne ide na štetu ljudske budućnosti**.
- Usklađivanje ekonomskih interesa sa zahtjevima prirode
- **Pomirenje ekonomije i prirode**

Evropska ministarstka konferencija posvećena zaštiti okoliša

- Na globalnom planu, davne 1975.godine pripremljen je prvi "Međunarodni program obrazovanja za zaštitu životne sredine" (UNESCO i UNEP), a poslije **Rio(1992) konferencije,1993.godine**, noveliran je i to u cilju reorijentacije obrazovanja i odgoja stanovništva na Planeti za **održivi (usklađeni) razvoj**.
- **Tim programom su definisani glavni ciljevi obrazovanja:**
 - **omogućavanje svakom pojedincu da dostigne svjesnost**, znanje, vještine, neophodne da aktivno učestvuje u zaštiti i unaprjeđivanju životne sredine i ostvarivanju usklađenog razvoja,
 - stvaranje novog za životnu sredinu poželjnog ponašanja i životnog stila,
 - **razvijanje ekološke etike i ekološke kulture**,
 - **jačanje obrazovanja i odgoja za okoliš za sve**,
 - **unaprjeđivanje kvaliteta življenja(ekološko ponašanje-u skladu sa zahtjevima prirode)**.

Šta raditi

- Zato je, u stvari, nužno da se kroz odgojno-obrazovni proces **obezbjedi interdisciplinarnost i multidisciplinarnost** radi spoznaje suštine *odnosa: društvo, čovjek, tehnika, prirodna sredina, odnosno izrazi cjelovitost aspekata ekoloških*, ekonomskih, socijalnih, tehnoloških, kulturnih i **estetskih sadržaja**.
- **Ekološki odgoj od vrtića do univerziteta**(curricularne promjene)

Polivalentna uloga šume

- Šume imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena, jer fotosintezom uklanjaju stakleničke plinove i smanjuju globalno zagrijavanje. **Održivo upravljanje šumama**, kada se sade nova stabla koja zamjenjuju ona posječena, predstavlja učinkovito rješenje. Zbog toga države Evropske unije aktivno sarađuju na unaprjeđenju uloga šuma u djelovanju protiv klimatskih promjena(polivalentna uloga šume).

EKOLOŠKI ODGOJ

- "Pod ekološkim odgojom podrazumijevamo stjecanje savremenih znanja, vještina, navika i stavova o ekološkim sposobnostima, procesima i zakonima u životnoj sredini, upoznavanje o djelovanju čovjeka na životnu sredinu u različitim, formama i dimenzijama, razumijevanje savremenih težnji i mogućnosti navike, tehnologije, društvenih nauka i umjetnosti za ***cjelovitu zaštitu i unapređenje životne sredine, navikavanje učenika u održavanju lične higijene, higijene i estetskog uređenja školskih sredina, kao i navikavanje za pravilan odnos prema objektima u prirodi, kulturnim vrijednostima, posebno prema sveukupnim međuljudskim odnosima***" (Pedagoška enciklopedija, 1989, str. 71).
- Odgojno područje humanističke nauke Pedagogija.

Ekološka svijest

- **Ekološka svijest**, kao dio društvene svijesti, povijesna je i dinamična kategorija, određena povijesnim **stanjem i stupnjem razvitka društva. Javlja se istodobno s industrijskim razvitkom** i težnjom usklađivanja industrijskog razvitka s mogućnostima okoliša. (Črnjar, 2002., str. 44).
- Ona ukazuje na stanje i odnos društva prema okolišu.
- Civilizacijska vrijednost čovjeka-odnos prema prirodi

Ekološka svijest

- **Ekološku svijest** čini nekoliko elemenata: informacije, ljubav prema prirodi, sposobnost čovjeka da kontrolira svoje ponašanje prema prirodi i okolišu, a razvija se sticanjem znanja. Zbog toga treba omogućiti što većem broju korisnika da dobiju objektivne informacije spoznajnog karaktera o okolišu, naročito mladi naraštaj, onako kako jedan ekologizam i glasi “prirodu smo posudili od budućih generacija”(Abadžić,N).
- **Moj odnos prema mojoj sredini =jeste moja svijest.**
- **Civilizacijska zrelost**
- **Arhys konvencija**

Ekološka svijest

- Ekološka svijest podrazumijeva razvoj **ekološkog ponašanja** i pravilan odnos prema prirodi odnosno usklađivanje svijesti i savjesti .U tom smislu čovjek treba ne samo ekološki misliti već ekološki raditi i živjeti, odnosno uskladiti život s prirodom,razvijajući harmoniju s prirodom (Jaganjac, 2007).

Ekološko obrazovanje –ključ opstanka na planeti Zemlji Međunarodne ekološke konferencije

- Stockholm ,1972.
- RIO deklaracija, 1992.
- Solunska deklaracija 1997.
- MONTREALSKI PROTOKOL-ZAŠTITA OZONSKOG OMOTAČA
- **Olborg povelja –zeleni gradovi**
- Johanezburg(Rio+10),2002.
- PARIS-konferencija o klimatskim promjenama,2015.
- Glazgov

Za zdraviji odnos prema prirodi

- nova filozofija življenja;
- novi model razvoja;
- formiranje ekološke svijesti;
- drugačije (odgovornije) ponašanje prema prirodi i njenim dobrima.

Pritisak na okoliš

- Najvažniji su uzročnici takvog, globalnog pritiska na okoliš: **porast stanovništva i urbanizacija, razvitak niza gospodarskih djelatnosti, osobito poljoprivrede, industrije, prometa, turizma, potrošnja fosilnih goriva, povećanje količine i vrsta otpada, itd.**
- Broj stanovnika, posebno u zemljama u razvoju, ubrzano se povećava u posljednja dva stoljeća.
- Od godine 1804., kada je na Zemlji **živjelo milijardu ljudi**, broj se do godine 1999. povećao šest puta.

Kako se ekološke organizacije bore za čist i zdrav okoliš?

POŠUMLJAVANJE-Majevica

RAZVRSTAVANJE OTPADA

DAN PLANETE, 22.APRIL

ODBRANA-LIJEČENJE HRASTA LUŽNJAKA

EKOLOŠKA MANIFESTACIJA _5.juni Svjetski dan okoliša

Ekološke poruke:

- Nije potrebno samo ekološki misliti već se ekološki ponašati odnosno ekološki živjeti
- Usklađivanje ekološke svijesti i savjesti
- Novi odnos prema prirodi
- Razvoj humane ekologije
- Pošumljavanja planina i ozelenjavanja gradova
- **"Gdje god stigneš posadi drvo"**
- Misli globalno, djeluj lokalno..
 - **"Što više čovjek može, to je veća njegova etička i moralna odgovornost".**
 - **"Glavna istina o šumi biće otkrivena kada ih sasvim nestane sa Zemlje"**

U cilju investiranja u našu planetu svaki p... ti neke od
sljedećih korisn...

POSADI DRVO

1

**ŠIRITE
PORUKU**

4

2

**UGASI
SVJETLO**

3

**OGRANIČITE
UPOTREBU
VODE**

**BEZ MORALNOG ZAKONA U NAMA
IZGUBIT ĆEMO I NEBO NAD NAMA !**

Raprave i zaključci:

Srečni i zdravi bili..

Hvala na pažnji!

